

STUDIA I ARTYKUŁY

Setna rocznica rewolucji bolszewickiej w 1917 r.

Wielki przewrót w Rosji w roku 1917 przyniósł światu doniosłe konsekwencje. Zapewne nawet w decydujący sposób określił oblicze XX w., bo przecież trudno wyobrazić sobie faszyzm i narodowy socjalizm bez bolszewizmu. Poza tym państwo sowieckie było doniosłym aktorem II wojny światowej (największej z dotychczasowych) i zimnej wojny dwóch supermocarstw, jakie z niej się wyłoniły. Wszystko to sprawia, że nie sposób nie powrócić do wydarzeń sprzed stulecia – nie w rocznicowej konwencji, bowiem my Polacy nie mamy czego czcić – ale w imię lepszego poznania spraw już ogólnie znanych oraz refleksji wokół tych, które nie były zbyt uczęszczane przez historiografię polską.

Z tą myślą zamieszczamy w niniejszym numerze sześć artykułów poświęconych wybranym aspektom rosyjskiego roku 1917 – głównie z perspektywy stosunków międzynarodowych, chociaż nie tylko.

Piszący niniejsze słowa próbuje odpowiedzieć na pytanie, czy polityka zagraniczna sowieckiego („proletariackiego”) państwa była oparta na programie, czy też okazała się pragmatyczną improwizacją. Rozważania te mają charakter polemiczny wobec wielu przedstawicieli sowietologii zachodniej, do której błędów warto wciąż powracać.

Wojciech Materski podejmuje na nowo wielokrotnie już stanowiący przedmiot zainteresowań historiografii problem prawa narodów do „samookreślenia”, czyli samostanowienia w polityce bolszewików po zagarnięciu władzy w Rosji. Instrumentalne użycie przez Lenina tych haseł nie zawsze jest dostrzegane przez historyków.

Małgorzata Gmurczyk-Wrońska porusza sprawy roku 1917 i rewolucji bolszewickiej z perspektywy ich znaczenia dla przeobrażeń polityki francuskiej. Jej ewolucja ku sojuszowi z Polską bierze początek w konstatacji upadku dotychczasowego wielkiego sojusznika na wschodzie.

Sprawy polskiej dotyczy artykuł Jana Wiśniewskiego, a traktuje on koncepcjach polsko-czechosłowackiej współpracy politycznej i wojskowej po

upadku carskiej Rosji w świetle myśli i dążeń lidera ruchu czechosłowackiego Tomaša G. Masaryka.

Jakub Polit analizuje stanowisko Japonii wobec wydarzeń 1917 r. w Rosji, opisując w ten sposób mało uczęszczany w historiografii obszar stosunków międzynarodowych w końcowej fazie Wielkiej Wojny.

Blok artykułów zamyka szkic Dariusza Jeziornego. Jest on poświęcony propagandowemu i ideologicznemu zastosowaniu obchodów rewolucji bolszewickiej w imperium sowieckim w okresie rozwiniętej dyktatury Stalina (1933–1939).

Warszawa, październik 2017 r.

Marek Kornat